

Ekspertyza przyrodnicza zbiornika wodnego
położonego na obszarze działki ew. o nr 192 w
obrębie ewidencyjnym Butryny (gmina Purda,
powiat olsztyński, woj. warmińsko-mazurskie)

Zleceniodawca:
Gmina Purda
Purda 19
11-030 Purda

Opracowanie:
mgr Sebastian Menderski
Tomaszkowo, ul. Strzelca 23
11-034 Stawiguda
mender@o2.pl

Podpis:

Tomaszkowo, 14 sierpnia 2024 r.

1. Informacje wstępne

Niniejsze opracowanie powstało na potrzeby przebudowy istniejącego zbiornika retencyjnego zlokalizowanego na działce ew. nr 192 w obrębie ewidencyjnym Butryny (gmina Purda, powiat olsztyński, woj. warmińsko-mazurskie). Zleceniodawcą prac jest Gmina Purda, Purda 19, 11-030 Purda.

Przedmiotem opracowania jest:

- a) wykonanie inwentaryzacji ptaków, płazów i gadów wykorzystujących zbiornik wodny przeznaczony do przebudowy,
- b) ocena wpływu przebudowy zbiornika wodnego na siedliska chronionych gatunków zwierząt,
- c) opracowanie zaleceń kompensacyjnych w związku z planowaną inwestycją.

Siedliska zwierząt związanych ze zbiornikami wodnymi powstają zarówno w sposób naturalny, jak i antropogeniczny. Ten pierwszy to w większości działalność lądolodu, który wycofując się 12 tysięcy lat temu z terenu Polski pozostawił po sobie zbiorniki wodne takie jak jeziora czy mniejsze zbiorniki wodne. Nieocenioną rolę obecnie odgrywają bobry, które budując tamy tworzą rozlewiska zasiedlane przez ptaki czy płazy. Antropogeniczne zbiorniki wodne są budowane zarówno celowo dla ptaków czy płazów, ale także powstają jako stawy rybne, poldery zalewowe czy nawet jako zagłębienia w ziemi w wyniku wybuchu granatów czy bomb. Jednak sposób pochodzenia zbiornika wodnego nie ma znaczenia jeśli stanowi on siedlisko dla zwierząt chronionych gatunków. Wówczas jest to miejsce rozrodu, żerowania czy zimowania gatunków chronionych i jako takie podlega ochronie. Należy zatem przy każdej inwestycji ingerującej w istniejące zbiorniki wodne dbać o to, aby miejsce życia płazów nie zostało zniszczone.

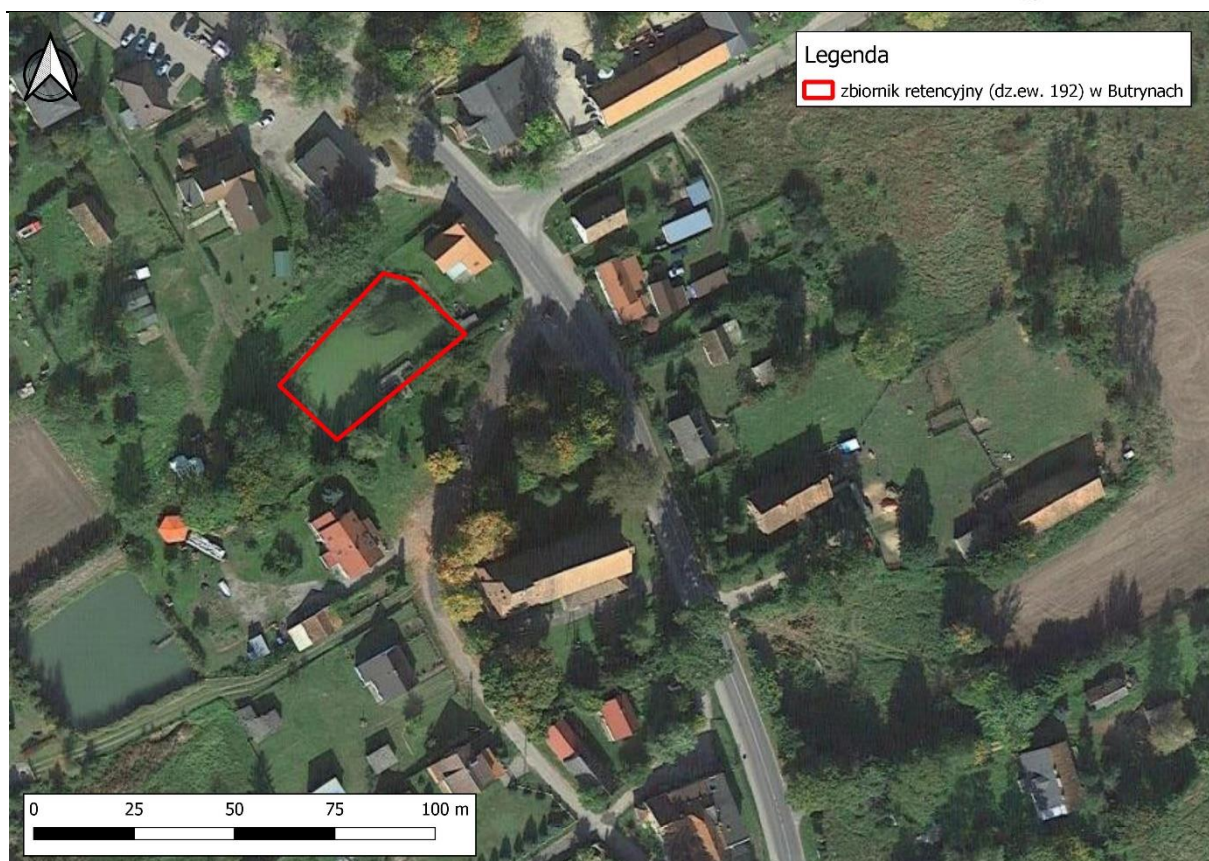
Niniejsze opracowanie ma na celu zinwentaryzowanie chronionych siedlisk zwierząt wykorzystujących zbiornik wodny przeznaczony do przebudowy a także ma zapobiec wystąpieniu zaniku siedlisk zwierząt chronionych gatunków poprzez określenie składu ilościowego i jakościowego gatunków zwierząt i przygotowanie propozycji zaleceń kompensacyjnych.

2. Opis terenu, roślinności i zakres prac budowlanych

Przedmiotem inwestycji jest zbiornik wodny (retencyjny) o powierzchni ok. 1000 m², zlokalizowany na działce nr 192 obręb Butryny (gmina Purda, powiat olsztyński, woj. warmińsko-mazurskie) - Ryc.1. W roku 1973 r. wykonano prace regulacyjne wraz budową pomostu. Jest to zbiornik retencyjny, odbierający wody opadowe powierzchniowe z przyległego terenu. Zbiornik ma regularny kształt, brzegi zbiornika o niewielkim nachyleniu.

Przebudowa zbiornika ma polegać na usunięciu roślinności ze zbiornika retencyjnego wraz z kształtowaniem linii brzegowej przez wykonanie palisady, gabionów lub innych rozwiązań, oczyszczenie dna zbiornika z bagrowaniem na gł. ok. 0,5 m, rozbiórką pomostu i budową kładki o szerokości max. 3 m i długości do 20 m ze stanowiskiem pomiarowym oraz łatą wodowskazową.

Przedmiotowy staw retencyjny zlokalizowany jest w ścisłej zabudowie wsi Butryny. Wokół stawu znajdują się wolnostojące domy jednorodzinne, kościół oraz drogi (asfaltowa od wschodu oraz szutrowa od południa i zachodu). Obrzeża stawu obecnie są porośnięte przez szuwar pałkowy (*Typhetum sp.*), szuwar trzcinowy (*Phragmites australis*), wierzbę (*Salix sp.*) oraz wierzbownicę kosmatą (*Epilobium hirsutum*). Roślinność porastająca obrzeża stawu stanowi ok 10% powierzchni stawu. Pozostałe 90% powierzchni to otwarte lustro wody, pokryte rzęsą drobną (*Lemna minor L.*). Rzęsa drobna to roślina nitrofilna, dobrze znosząca zanieczyszczenia ściekami komunalnymi. Jej obecność świadczy o dużej zawartości substancji organicznych (eutroficznych) w stawie. Dodatkowo rzęsa przyczynia się do zarastania zbiorników wodnych. Wytwarza dużą ilość szybko rozkładającej się biomasy, przyspieszając eutrofizację.

Ryc.1. Mapa lokalizacji stawu retencyjnego, zlokalizowanego na obszarze działki ew. nr 192 w Butrynach.

3. Metodyka

Opracowanie wykonano na podstawie jednej kontroli badanego stawu, przeprowadzonej w dniu 11.08.2024 r. Pogoda w tym dniu była słoneczna, bezwietrzna i ciepła.

Awifauna

Jako, że kontrola przeprowadzona została w okresie kiedy większość gatunków ptaków zakończyła już lęgi, badany obszar przeszukano pod kątem obecności opuszczonych gniazd i innych śladów obecności ptaków np. piór, odchodów czy śladów żerowania. Zbiornik spenetrowano także od brzegów. Obszarem kontroli objęto zbiornik wodny i najbliższe otoczenie. Obserwacje prowadzono za pomocą lornetki Swarovski o parametrach 10 x 42.

Herpetofauna

Kontrola polegała na przeszukaniu obszaru stawu i najbliższego otoczenia pod kątem obecności osobników dorosłych. Staw obchodzono powoli wokół wypatrując osobników dorosłych płazów i gadów wygrzewających się na brzegach. Następnie użyto siatki hydrologicznej w celu wykonania prób hydrobiologicznych z dna stawu. Próby pobrano z 3 punktów (Ryc.2.). W każdym punkcie poboru prób wykonano 5 prób siatką hydrobiologiczną.

Ryc.2. Mapa lokalizacji punktów poboru prób w stawie.

Kontrola miała na celu zinventaryzowanie stanowisk płazów i gadów wykorzystujących zbiornik wodny i jego otoczenie jako miejsce odpoczynku, żerowania i rozrodu. Celem inwentaryzacji płazów i gadów było wykrycie zarówno osobników dorosłych, jak i niedojrzałych.

Obszarem kontroli objęto zbiornik wodny i najbliższe otoczenie. Obserwacje prowadzono za pomocą lornetki Swarovski o parametrach 10 x 42. Do wykonania prób hydrobiologicznych użyto siatki hydrobiologicznej.

4. Wyniki

Opisywany zbiornik wodny jest w złym stanie hydromorfologicznym. W trakcie poboru prób czerpakiem hydrobiologicznym wyławiano gęste pokłady mułu, z którego unosił się nieprzyjemny zapach świadczący o zachodzących procesach beztlenowych. Na południowym brzegu stawu znajduje się gruz. Brzegi stawu porasta wąski pas roślinności. Zbiornik wodny zlokalizowany jest na obszarze zabudowanym. Otoczenie zbiornika to działki z zabudową jednorodzinną oraz kościół.

Awifauna

W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono obecności żadnych gatunków ptaków. Nie znaleziono gniazd ani śladów obecności ptaków. Jako, że kontrola była przeprowadzona w okresie kiedy zdecydowana większość gatunków zakończyła już lęgi, nie można na jej podstawie stwierdzić czy na badanym obszarze nie występują siedliska gatunków chronionych ptaków. Niewielki staw retencyjny, z udziałem szuwaru pałkowego, nawet w otoczeniu zabudowy jednorodzinnej, może stanowić miejsce gniazdowania takich gatunków jak krzyżówka (*Anas platyrhynchos*) czy kokoszka wodna (*Gallinula chloropus*). Z uwagi na to, że potencjalnie staw może być miejscem gniazdowania ptaków, prace należy przeprowadzić z uwzględnieniem działań kompensacyjnych (pkt.5).

Herpetofauna

W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono obecność następujących gatunków płazów:

- żaba trawna (*Rana temporaria*) – do 15 dorosłych osobników,
- żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*) – do 10 dorosłych osobników.

Wymienione gatunki objęte są częściową ochroną gatunkową (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r. poz. 2183)). Przedmiotowe rozporządzenie wprowadza w stosunku do ww płazów między innymi następujące zakazy:

- umyślnego zabijania;
- umyślnego okaleczania lub chwytania; niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- niszczenia, usuwania lub uszkodzania zimowisk lub innych schronień;
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;

- umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca.
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia.

Nie stwierdzono obecności gadów.

5. Zalecenia kompensacyjne

W związku ze stwierdzeniem na obszarze zbiornika wodnego 2 gatunków płazów podlegających ochronie częściowej przed przystąpieniem do prac ziemnych należy uzyskać zgodę Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie na umyślne niszczenie siedlisk lub ostoi, będących obszarem rozrody, wychowu młodych, odpoczynku (...), umyślnego płoszenia lub niepokojenia do 15 osobników żaby trawnej oraz do 10 osobników żaby jeziorkowej.

W celu minimalizacji negatywnego wpływu rozbudowy stawu na herpetofaunę (oraz na potencjalną ornitofaunę) zaleca się:

- 1. Prace ziemne prowadzić w okresie jesienno-zimowym** kiedy w zbiorniku nie ma skrzeku, kijanek czy osobników niedojrzałych a osobniki dorosłe całkowicie lub częściowo opuściły obszar zbiornika.
- 2. Jedną ze skarp zbiornika** o wystawie południowej, południowo-wschodniej lub południowo-zachodniej, czyli zlokalizowanej w części północnej, północno-zachodniej lub północno-wschodniej stawu **uformować z nachyleniem 1:3 lub mniejszym (1:4 lub 1:5 itd.)** w celu stworzenia odpowiednich warunków do wchodzenia/wychodzenia płazów ze stawu oraz do wygrzewania się i składania skrzeku. Przedmiotowa skarpa powinna być na długości co najmniej 15 m.
- 3. Zrezygnować z umocnienia brzegów gabionami**, aby zachować naturalny charakter stawu i tym samym nie dopuścić do trwałej likwidacji siedliska zwierząt chronionych. Możliwe umocnienie brzegów (poza skarpą opisaną w pkt.2) faszyną, jednak górna krawędź faszyny nie powinna wystawać więcej niż 20 cm ponad lustro wody, aby umożliwić wchodzenie i wychodzenie płazów.
- 4. Nie zarybiać zbiornika**, aby nie pogorszyć warunków rozrodu płazów.

5. Dokumentacja zdjęciowa

Fot.1. Zbiornik wodny będący obszarem badań.

Fot.2. Zbiornik wodny będący obszarem badań.

Fot.3. Resztki gruzu na południowym brzegu stawu.

Fot.4. Szuwar pałkowy porastający obrzeża stawu.

Fot.5. Szuwar trzcinowy porastający obrzeża stawu.

Fot.6. W każdej próbie hydrobiologicznej odnotowano duże ilości mułu o nieprzyjemnym zapachu, świadczącym o zachodzących procesach beztlenowych w zbiorniku.

